

Polecenia podsumowujące

1. Scharakteryzuj działalność polskiego podziemia niepodległościowego.
2. Omów działania podejmowane przez komunistów wobec podziemia niepodległościowego.
3. Przedstaw stosunek Kościoła do komunistów w początkach formowania się ich władzy.

Powstanie polskiego podziemia niepodległościowego

Kontynuacja działalności niepodległościowej mimo rozwiązania AK; wrogami komunistyczne władze i Sowietci.

Ruch Oporu Armii Krajowej – główna organizacja zrzeszająca środowiska poakowskie.

VII 1945 – obława augustowska przeprowadzona przez NKWD i UB w celu rozbitcia polskiego podziemia niepodległościowego. Blisko 7 tys. aresztowanych, 600 spośród nich zamordowanych.

VIII 1945 – pierwsza amnestia.

Działalność Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość

IX 1945 – powstanie Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość (WiN), na czele pułkownik Jan Rzepecki.

Główny cel WiN – działania polityczne, możliwe również akcje militarne.

Koniec 1945 – WiN najliczniejszą i najlepiej funkcjonującą poakowską organizacją podziemną.

Jesień 1947 – koniec niezależności WiN w następstwie aresztowań i przejęcie organizacji przez komunistów.

Podziemie narodowe

Utworzenie Narodowego Zjednoczenia Wojskowego.

Próba kontynuowania działalności politycznej przez Stronnictwo Narodowe, udaremniona przez komunistów.

Współpraca tzw. ruchu katolików postępowych z komunistami (Bolesław Piasecki i Stowarzyszenie PAX).

Wojna partyzancka

Działania partyzanckie – ataki głównie na więzienia oraz siedziby UB i MO.

Czołowi dowódcy oddziałów – Zygmunt Szendzielarz „Łupaszka” i Stanisław Sojczyński „Warszyc”.

Zwalczanie partyzantki przez siły bezpieczeństwa wspierane przez NKWD.

1947 – druga amnestia jedną z przyczyn agonii polskiego podziemia niepodległościowego.

1947–1956 – prowadzenie walki jedynie przez nieliczne oddziały.

Szacunkowa liczba ofiar z okresu ustanawiania rządów komunistycznych – kilkadziesiąt tysięcy.

Opór społeczny i Kościół katolicki wobec nowej rzeczywistości

Oprócz legalnej opozycji (PSL) i partyzantki – opór oddolny wobec działań komunistów, m.in. w formie demonstracji ulicznych i starć z UB, milicją i wojskiem.

Wydarzenia z Krakowa z 3 maja 1946 r. przyczyną demonstracji środowisk akademickich w Poznaniu, Łodzi i Warszawie.

VIII 1946 – strajk dokerów w Gdańsku, doprowadzenie do zamieszek.

Niszczące plakaty propagandowych, kolportowanie antykomunistycznych ulotek i wypisywanie hasel antykomunistycznych.

Stosunek duchowieństwa do władz komunistycznych w większości nieufny, wspieranie przez część duchownych działań podziemia niepodległościowego i opozycji politycznej (PSL).

Mimo wypowiedzenia konkordatu do 1947 r. starania komunistów o niezastrzeżenie relacji z Kościołem.

Działalność środowiska katolików świeckich skupionych wokół „Tygodnika Powszechnego” i miesięcznika „Znak”.

Polecane publikacje

Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956, red. S. Poleszak, R. Wnuk, A. Jaczyńska, M. Śląddecka, Warszawa: IPN, 2007.

Z. Broński „Uskok”, *Pamiętnik (1941 – maj 1949)*, oprac. S. Poleszak, Warszawa: IPN, 2004.

T. Łabuszewski, *5 Brygada Wileńska AK na Pomorzu, Warmii i Mazurach 1945–1947*, Warszawa: IPN, 2017.

